

Når får et menneske verdi?

Av Jon Kvalbein, Aftenposten 6. Mars 2007

Nyere forskning viser at fosterutviklingen er kontinuerlig. En liberalisering av bioteknologiloven svekker menneskeverdet.

Det befruktete menneskeegg er et liv med individuelt særpreg. Det styrer selv sin egen vekst. Etter konsepsjonen finnes intet skarpt skille i fosterets biologiske utviklingen. Dersom embryoet ikke utsettes for en ulykke eller avlives, vil det fødes til verden som du og jeg.

Når kan embryoer produseres ved kunstig befruktning utenfor morens kropp. Noen av disse føres inn i livmoren og fødes som "prøverørsbarn". De har selvsagt samme status som andre barn, både biologisk og juridisk. Hva med embryoer som blir "til overs"? De som fryses ned med sikte på en senere graviditet, blir vernet som menneskelig liv. Men hva med dem som blir overlatt til forskning eller destruert? Skal embryoets verdi være avhengig av hvordan vi bruker det? Slik tenker vi ikke om levende mennesker.

Fra konsepsjonen tilhører fosteret arten menneske. Alle mennesker er likeverdige. Fosterets verdi avhenger ikke av dets arveegenskaper. Menneskeverdet er noe udelelig, noe man enten har eller ikke har. Embryoet har menneskeverd i kraft av sin art og iboende kapasitet.

I en artikkel i Kirke og Kultur (3 /06) om humane embryoers moralske status beskriver professor Lars Østnor mennesket som et unikt relasjonsvesen. Helt fra konsepsjonen er det befruktete egg et forhold til medmennesker, med en bestemt mor og far som opphav. Det har også en økologisk relasjon, som en levende del av naturen. Ifølge kristen tro er mennesket skapt av Gud. Menneskets verdi er ikke selververvet, ikke tildelt av andre mennesker, men tilsagt i samsvar med menneskets plassering i tilværelsen. Derfor er det en plikt for oss alle å beskytte dette livet. Destruksjon av embryoer på grunn av forskning eller terapi er i strid med deres moralske status, hevder Østnor, som er leder av et internasjonalt forskningsprosjekt der embryoets status er et hovedemne.

Moderne bioteknologi stiller oss overfor store dilemmaer. Embryoer kan brukes til forskning som kan gi andre mennesker bedre helse. Fra embryoer og aborterte fostre kan man hente stamceller som kan brukes til å reparere ødelagte organer. Stamceller kan dyrkes til bruk ved transplantasjoner. Motivene er gode. Men fjernes stamceller fra et embryo, blir det vanligvis destruert. Er det rett å ofre menneskeliv som middel for å hjelpe andre?

Våre politikere blir utsatt for press fra pasientorganisasjoner, forskningsinstitusjoner og kommersielle kretser. Embryoer kan testes, kvalitetsvurderes – brukes til ulike formål eller destrueres. Uten politisk vilje til å verne om menneskelivet fra dets tidligste fase, vil stadig flere grupper individer med uønskede egenskaper kunne avlives. Den teknologiske utviklingen åpner veien for produksjon av de menneskene man ønsker. Mange ønsker å utnytte de store kommersielle mulighetene. Fra Abraham Center of Life i Texas kan man allerede nå kjøpe et embryo for 2500 dollar, etter å ha fått detaljerte informasjon om rase, utdanning, utseende og personlighet til donorene av egg og sæd. Perspektivene skremmer. Også de langsiktige konsekvensene må vurderes nøye når lover skal endres.

I sin bok "Når grenser flyttes. Om ufødt liv, helse og forskning" (2007) advarer professor i barnesykdommer Ola Didrik Saugstad imot regjeringens forslag til liberalisering av bioteknologiloven. Han skriver: "Det er et paradoks at det er Arbeiderpartiet som går foran for å opprette teknikker som kan skape større forskjeller i samfunnet enn noen gang før i menneskets historie."